

پودمان ۱

نصب دار قالی

واحد
یادگیری ۱

دسته‌بندی انواع دار قالی

پودمان اول: جلسه اول

عناوین درس	ابزار و تجهیزات مورد نیاز
دسته‌بندی انواع دار قالی بر اساس کاربری	چندین مدل دار قالی بافی - متر - آچار

■ ابزار کمک آموزشی:

ندارد.

■ اهداف توانمندسازی:

- دسته‌بندی انواع دار قالی بافی
- تشریح مزایا و معایب آنها (افقی و عمودی)

فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته	
هنر آموز	هنرجو
توضیح می‌دهد. نمایش عملی پرسش و پاسخ	گوش می‌دهد. می‌بیند. پاسخ می‌دهد. انجام می‌دهد یا ثبت می‌کند.

مزایای دار قالی بافی افقی

- ۱ سادگی و قیمت ارزان؛
- ۲ نصب آسان و استفاده راحت؛
- ۳ سهولت در تأمین قطعات؛
- ۴ حمل و نقل آسان و مناسب جهت ایلات و عشایر.

معایب دار قالی بافی افقی

۱ تهدید سلامت جسم بافنده؛ بافنده در هنگام کار ناچار است به وضعی غیراصولی بنشیند و به طرف جلو خم شود. در نتیجه سلامت بافنده، به خصوص در ناحیه کمر، پشت، ستون فقرات، گردن، پاها و دست‌ها، لطمه می‌بیند البته از آنجایی که این دار بیشتر در عشایر کوچ‌نشین استفاده می‌شود و چون آنها فعالیت‌های بدنی مختلفی در طول روز انجام می‌دهند، و بدنی قوی دارند آسیب‌دیدگی در آنها کمتر مشاهده می‌شود.

۲ ایجاد خستگی زودرس و کم شدن دقت عمل بافنده؛ در دار افقی برای به کارگیری وسایل بافت از قبیل شانه، قیچی، کارد و پودکش و انجام دادن سایر امور بافت از جمله گره‌پرز بر چله‌ها به نیروی بیشتری نیاز است. زیرا این کارها به طور افقی انجام می‌شود و در نتیجه بافنده دچار خستگی زودرس می‌شود و این خستگی در کاهش دقت عمل وی بسیار تأثیر می‌گذارد.

۳ ایجاد عیب و نقص در بافت؛ فرش بافته شده در دار افقی، بعضاً دارای سرکجی و چین و چروک است و این نقص، که به ویژه پس از اندک زمانی از شروع بافت آشکار می‌گردد، به علت استحکام نداشتن چارچوب دار افقی است که بر چله‌ها تأثیر نامطلوب بر جای می‌گذارد. همچنین نشستن بافنده در حین کار بر روی بخش‌های بافته شده است.

مزایای دار قالی بافی عمودی

۱ دار قالی بافی عمودی به نحوی طراحی و ساخته می‌شود که بافنده می‌تواند به راحتی روی نیمکت یا صندلی مخصوص آن بنشیند و کاملاً بر دار، ابزار و مواد اولیه بافت مسلط باشد. لذا در این نوع دار، سلامت بافنده نسبت به دار افقی بیشتر حفظ و رعایت می‌شود.

۲ خستگی جسمی کمتر بافنده؛ از آنجایی که بافنده در هنگام کار با دار قالی بافی عمودی نتیجه بافت را به مرور مشاهده می‌کند و وضعیت ارگونومی بدن وی نسبت به دارهای افقی مناسب‌تر است، می‌توان گفت کمتر دچار خستگی روحی می‌شود و در نتیجه اشتباهات از سوی بافنده به حداقل می‌رسد و کار نیز مطلوب‌تر خواهد بود.

۳ مزاحم نبودن ابزار و مواد اولیه؛ سیستم دار قالی بافی عمودی به صورتی است که ابزار کار و مواد اولیه مورد نیاز در مکان مناسب‌تری (نسبت به دار افقی) قرار می‌گیرند و در نتیجه برای بافنده مزاحمت کمتری ایجاد می‌شود.

۴ کاهش عیوب بافت؛ با توجه به اینکه در دار قالی بافی عمودی نخ‌های چله در حداکثر کشش قرار دارند، عیوب کار به حداقل خواهد رسید.

معایب دار قالی بافی عمودی

۱ نداشتن حمل و نقل آسان؛

۲ داشتن قیمت بیشتر، نسبت به دار افقی؛

۳ شیب‌دار نبودن راست روها در بیشتر دارهای عمودی و نبودن امکان استفاده از نیمکت در برخی از مدل‌های دارهای عمودی در هنگام شروع بافت.

ارزشیابی

نوع شایستگی	عناوین شایستگی ها				۱	۲	۳	خودارزیابی هنرجو
بهداشت، توجهات زیست محیطی و شایستگی های غیر فنی، ایمنی و بهداشت	مسئولیت پذیری							
	بهداشت کار و ایمنی							
شایستگی های فنی	عناوین شایستگی ها				۱	۲	۳	خودارزیابی هنرجو
	تعیین انواع دار قالی							
	آشنایی با ابزار و تجهیزات نصب دار قالی							
	دسته بندی انواع دار قالی به صورت کلی							
فرایند کار								
شاخص های کار	تعیین ویژگی های دارهای قالی بافی افقی (مزایا و معایب)							
	تعیین ویژگی های دارهای قالی بافی عمودی (مزایا و معایب)							
تذکر	۱- هنرآموز گرامی این برگه ارزشیابی به عنوان نمونه ارزشیابی از شایستگی داده شده است. اگر بخواهید فرایند کار را جزئی تر مورد ارزشیابی قرار دهید می توانید آنها را به بخش فرایند کار اضافه کنید.							
	۲- چنانچه شاخص های دیگری را هنگام ارزشیابی مدنظر دارید می توانید به بخش شاخص های کار در این جدول اضافه نمایید.							

پودمان اول: جلسه دوم

ابزار و تجهیزات مورد نیاز	عناوین درس
چندین مدل دار قالی بافی عمودی - متر - خودکار - کاغذ - میز - صندلی - آچار - میخ - چکش	بررسی اتصالات اجزا دار در انواع آنها بر اساس نوع طراحی

■ ابزار کمک آموزشی:

ندارد.

■ اهداف توانمندسازی:

o انتخاب دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله کشی

فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته	
هنرآموز	هنرجو
توضیح می‌دهد. نمایش عملی پرسش و پاسخ	گوش می‌دهد. می‌بیند. پاسخ می‌دهد. تحقیق می‌کند.

دارهای نام برده شدهٔ بالا چه قابلیت‌هایی دارند و هر کدام برای بافت چه نوع فرشی مناسب‌اند؟

به جز دار آمده در تصویر شمارهٔ ۸-۱ قابلیت شل و سفت کردن چله در مابقی دارها وجود دارد. بنابراین پس از انتخاب نوع چله‌کشی و با در نظر گرفتن اندازه، می‌توان انواع فرش را بر روی آنها بافت. از یکی از دارهای مورد استفاده در منطقهٔ خود عکس تهیه و مشخص کنید کدام یک از اجزای آنها قابلیت جداسازی دارند و از چه طریقی جابه‌جا و ثابت می‌شوند. همچنین به کمک هم گروهی خود در مورد دسته‌بندی دارها از نظر ابعاد بحث و گفت‌وگو کنید.

پس از تهیهٔ عکس از دارهای مورد استفاده در منطقه می‌توان قابلیت‌های فنی آنها را بررسی کرد. هنرجویان باید تعیین کنند در دارهای مورد استفاده در منطقه سردار متحرک است یا زیردار یا هر دوی آنها و اینکه جابه‌جایی آنها به چه طریقی امکان‌پذیر می‌شود (گوه^۱، پیچ و مهره، چرخ‌دنده و...). یکی از رایج‌ترین دسته‌بندی دارها بر اساس ابعاد دار است. در این دسته‌بندی اندازهٔ فرش قابل بافت بر روی دار، برای دسته‌بندی نسبت به طراحی دار در اولویت قرار می‌گیرد.

برای مثال دسته‌بندی زیر با اولویت عرض قالی فهرست شده است با این توضیح که دسته‌بندی‌های جزئی‌تر دیگری را نیز می‌توان استخراج کرد؛

- ۱] دارهای آموزشی تا عرض ۵۰ سانتی‌متر و طول ۷۰ سانتی‌متر
- ۲] دارهایی تا عرض ۱۰۰ سانتی‌متر و طول مناسب با توجه به نوع چله‌کشی (برای بافت فرش در ابعاد پادری، ذرع چارک و تابلوهای کوچک)
- ۳] دار تا عرض ۱۲۰ سانتی‌متر و طول مناسب با توجه به نوع چله‌کشی (برای بافت فرش تا ابعاد ذرع و نیم و تابلوهای متوسط)
- ۴] دار تا عرض ۲۳۰ سانتی‌متر و طول مناسب با توجه به نوع چله‌کشی (برای بافت فرش تا ابعاد ۳ متری، ۶ متری و تابلوهای بزرگ)
- ۵] دار تا عرض ۳۴۰ سانتی‌متر و طول مناسب با توجه به نوع چله‌کشی (برای بافت فرش تا ابعاد ۱۲ متری و کوچک‌تر)
- ۶] دار تا عرض و طول متناسب برای بافت فرش‌های بزرگ پارچه

۱- گوه: زبانه‌ای گونیا شکل است که در شکاف مستطیل شکل راست‌روها قرار می‌گیرد و برای سفت و شل کردن تارها در دارهای چوبی از آن استفاده می‌شود و به این صورت که با کوبیدن گوه به سمت داخل فاصله سردار و زیردار بیشتر شده و تارها سفت و محکم می‌شود. در صورتی که یک گوه شل‌تر و سفت‌تر از دیگری باشد دار از شکل خود خارج و قالی کج می‌شود.

نوع شایستگی	عناوین شایستگی‌ها				خودارزیابی هنرجو
	۱	۲	۳		
شایستگی‌های غیر فنی، ایمنی و بهداشت، توجهات زیست محیطی				مسئولیت پذیری	
				بهداشت کار و ایمنی	
شایستگی‌های فنی	فرایند کار				خودارزیابی هنرجو
					بررسی انواع دار قالی از لحاظ طراحی اجزای آن
					تعیین کارکردهای اجزای دار قالی عمودی
					تعیین نوع دار نسبت به چله کشی
	شاخص‌های کار				تعیین قابلیت‌های انواع دار قالی عمودی با توجه به نوع فرش
					انتخاب دار قالی عمودی مناسب با توجه به اندازه و نوع قالی و شیوه چله کشی
تذکر	<p>۱- هنرآموز گرامی این برگه ارزشیابی به عنوان نمونه ارزشیابی از شایستگی داده شده است. اگر بخواهید فرایند کار را جزئی تر مورد ارزشیابی قرار دهید می‌توانید آنها را به بخش فرایند کار اضافه کنید.</p> <p>۲- چنانچه شاخص‌های دیگری را هنگام ارزشیابی مدنظر دارید می‌توانید به بخش شاخص‌های کار در این جدول اضافه نمایید.</p>				

پودمان اول: جلسه سوم

ابزار و تجهیزات مورد نیاز	عناوین درس
چندین مدل دار قالی بافی عمودی - متر - آچار مناسب - میخ - چکش	کنترل، مونتاژ و نصب اجزای دار قالی عمودی

■ ابزار کمک آموزشی:

ندارد.

■ اهداف توانمندسازی:

○ کنترل، مونتاژ و نصب اجزای دار قالی عمودی

فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته	
هنر آموز	هنر جو
توضیح می‌دهد. نمایش عملی پاسخ می‌دهد.	گوش می‌دهد. می‌بیند. یادداشت برداری می‌کند. اجرا می‌کند.

دانش افزایی

دارهای موجود در کارگاه خود را با دقت بررسی کرده و موارد اشکال و نقص فنی را در یک برگه نوشته و در کلاس ارائه دهید.
با کمک هنرآموز خود در گروه‌های سه نفر یک دار قالی در ابعاد حداقل ۲ در ۳ متر را با رعایت اصول ایمنی مونتاژ و نصب کنید.
اندازه و وزن دار، جنس و رنگ، نحوه اتصال اجزای دار، متعلقات دار، شرکتی یا دست‌ساز بودن، عیوب دار و غیره مواردی هستند که باید در دارهای موجود در کلاس بررسی شده و در برگه‌ها نوشته شوند. هنرجویان را به گروه‌های سه نفره تقسیم کنید و با یادآوری رعایت اصول ایمنی و فنی از آنها بخواهید دار مورد اشاره را به صورت افقی بر روی زمین مونتاژ کنند.

تجربه و عمل

ارزشیابی

نوع شایستگی	عناوین شایستگی‌ها				۱	۲	۳	خودارزیابی هنرجو	
شایستگی‌های غیر فنی، ایمنی و بهداشت، توجهات زیست محیطی	مسئولیت پذیری								
	بهداشت کار و ایمنی								
شایستگی‌های فنی	فرایند کار	عناوین شایستگی‌ها				۱	۲	۳	خودارزیابی هنرجو
		کنترل، مونتاژ و نصب اجزای دار قالی عمودی							
		تنظیم دار قالی عمودی							
	شاخص‌های کار	رعایت اصول ایمنی در هنگام کنترل و مونتاژ اجزای دار							
		کنترل مقاومت سردار، زیردار، راستروها و پیچ‌ها							
		کنترل عمود بودن راستروها و یکسان بودن فاصله طرفین سردار با طرفین زیردار							
		کنترل وضعیت پیچ و مهره و میزان ارتفاع لازم پیچ‌ها برای شل و سفت کردن دار							
		مونتاژ و نصب اجزای دار قالی عمودی							
		تنظیم دقیق دار قالی عمودی							
تذکر	<p>۱- هنرآموز گرامی این برگه ارزشیابی به عنوان نمونه ارزشیابی از شایستگی داده شده است. اگر بخواهید فرایند کار را جزئی‌تر مورد ارزشیابی قرار دهید می‌توانید آنها را به بخش فرایند کار اضافه کنید.</p> <p>۲- چنانچه شاخص‌های دیگری را هنگام ارزشیابی مدنظر دارید می‌توانید به بخش شاخص‌های کار در این جدول اضافه نمایید.</p>								

پودمان اول: جلسه چهارم

ابزار و تجهیزات مورد نیاز	عناوین درس
چندین مدل دار قالی بافی عمودی متر- خودکار - میز - صندلی - آچار - میخ - چکش - کفش و کلاه ایمنی	نصب دار قالی عمودی با توجه به نوع کارگاه

■ ابزار کمک آموزشی:

ندارد.

■ اهداف توانمندسازی:

- تعیین محل نصب و قرارگیری دار قالی بعد از مونتاژ با توجه به نوع کارگاه

فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته	
هنرآموز	هنرجو
توضیح می‌دهد. نمایش عملی پاسخ می‌دهد.	گوش می‌دهد. می‌بیند. اجرا می‌کند.

بحث و گفتگو

آیا اکنون می‌توانید رابطه بین نوع دار و نوع چله‌کشی را با توجه به جغرافیای قالی‌بافی در ایران به‌طور خلاصه و فهرست‌وار بیان کنید؟ در این مورد با کمک هنرآموز خود بحث و گفت‌وگو کنید و نتیجه را به آدرس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش ارسال کنید.

با توجه به سبک‌های مختلف قالی‌بافی در کشور و تنوع در تکنیک‌ها، ابزار و تجهیزات مورد استفاده و همچنین تغییر در جغرافیای بافت در برخی مناطق، می‌توان عوامل تأثیرگذار در رابطه بین نوع دار و نوع چله‌کشی را به‌طور خاص دسته‌بندی کرد. این عوامل را در منطقه خود بررسی کنید و نتیجه را به آدرس دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کار دانش ارسال کنید.

نوع شایستگی	عناوین شایستگی‌ها			خودارزیابی هنرجو	
	۱	۲	۳		
شایستگی‌های غیر فنی، ایمنی و بهداشت، توجهات زیست‌محیطی					
شایستگی‌های فنی	فرایند کار			خودارزیابی هنرجو	
	شاخص‌های کار				
تذکر	۱- هنرآموز گرامی این برگه ارزشیابی به عنوان نمونه ارزشیابی از شایستگی داده شده است. اگر بخواهید فرایند کار را جزئی‌تر مورد ارزشیابی قرار دهید می‌توانید آنها را به بخش فرایند کار اضافه کنید.				
	۲- چنانچه شاخص‌های دیگری را هنگام ارزشیابی مدنظر دارید می‌توانید به بخش شاخص‌های کار در این جدول اضافه نمایید.				

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نمون برگ ۸-۱- تحلیل استاندارد عملکرد کار

نام و نام خانوادگی	شماره ملی	تاریخ ارزشیابی:	نوبت اول:
کد حرفه	۷۳۱۸۰۱۹۲	حرفه:	کد حرفه
کد وظیفه	۰۱	وظیفه:	کد وظیفه
کد کار	۰۱۰۶	کار:	کد کار
کمک تکنسین کارگاه فرش بافی	سطح صلاحیت	L۲	استاندارد عملکرد کار: انتخاب دار قالی بافی مناسب با توجه به نوع فرش و کنترل و نصب صحیح اجزای آن قبل از چله کشی یا چله ریزی
تجهیز کارگاه فرش بافی	گروه کاری		
نصب دار قالی و گلیم	سطح شایستگی	آگاهی	

<p>۱ شرایط انجام کار: انتخاب یکی از انواع دار قالی بافی عمودی مناسب بعد از تعیین نوع فرش و نوع چله کشی و کنترل و نصب صحیح اجزای آن قبل از چله کشی یا چله ریزی</p>
<p>۲ شاخص‌های اصلی استاندارد عملکرد کار: توانایی انتخاب نوع دار قالی بافی مناسب و کنترل و نصب صحیح اجزای آن</p>
<p>۳ نمونه و نقشه کار: تشریح انواع دارهای قالی بافی (افقی و عمودی) و مزایا و معایب آنها تشریح چگونگی عملکرد دارهای قالی بافی عمودی و انواع آنها انتخاب نوع دار قالی بافی عمودی با توجه به نوع فرش و چله کشی کنترل، مونتاژ و نصب اجزای دار قالی بافی عمودی</p>
<p>۴ ابزار ارزشیابی: مشاهده - مقایسه - چک لیست - پرسش شفاهی و کتبی</p>
<p>۵ ابزار و تجهیزات مورد نیاز انجام کار: چندین مدل دار قالی بافی عمودی - متر - آچار - ماژیک یا خودکار - کفش و کلاه ایمنی</p>
<p>۶ تکالیف کاری مرتبط در گروه کاری: تعیین بخش‌های مختلف کارگاه (۰۱۰۱) - تهیه دار و ابزار قالی و گلیم بافی (۰۱۰۵)</p>

وزارت آموزش و پرورش
سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی
دفتر تألیف کتاب‌های درسی فنی و حرفه‌ای و کاردانش

نمون برگ ۹-۱- ارزشیابی کار

نام و نام خانوادگی		شماره ملی	تاریخ ارزشیابی:	نوبت اول:
کد حرفه	۷۳۱۸۰۱۹۲	حرفه:	کمک تکنسین کارگاه فرش بافی	سطح صلاحیت L۲
کد وظیفه	۰۱	وظیفه:	تجهیز کارگاه فرش بافی	گروه ارزشیابی کاری
کد کار	۰۱۰۶	کار:	نصب دار قالی و گلیم	سطح شایستگی آگاهی

استاندارد عملکرد کار:
انتخاب دار قالی بافی مناسب با توجه به نوع فرش و کنترل و نصب صحیح اجزای آن قبل از چله‌کشی یا چله‌ریزی

ردیف	مراحل کار	شرایط عملکرد (ابزار، مواد، تجهیزات، زمان، مکان و...)	نتایج ممکن	استاندارد (شاخص‌ها/داوری / نمره‌دهی)	نمره
۱	تعیین انواع دار قالی بافی و مزایا و معایب آنها (افقی و عمودی)	۱- کارگاه ۲- ۲۰ دقیقه ۳- خودکار، کاغذ، میز، صندلی	تعیین انواع دار قالی بافی و مزایا و معایب آنها (افقی و عمودی)	تعیین انواع دار قالی بافی و مزایا و معایب آنها با توجه به اندازه و نوع قالی و پیشینه دارها	۳
				تعیین انواع دار قالی بافی و مزایا و معایب آنها	۲
				تعیین انواع دار قالی بافی و مزایا و معایب آنها به صورت اِشتباه	۱
۲	انتخاب دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله‌کشی	۱- کارگاه ۲- ۲۰ دقیقه ۳- خودکار، کاغذ، میز، صندلی	انتخاب دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله‌کشی	انتخاب بهترین دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله‌کشی	۳
				انتخاب دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله‌کشی	۲
				انتخاب نادرست دار قالی بافی عمودی مناسب با توجه به نوع فرش و چله‌کشی	۱

۳	کنترل و نصب اجزای دار قالی بافی عمودی و رعایت اصول ارگونومی و تنظیم دقیق	کنترل و نصب اجزای دار قالی بافی عمودی	۱- کارگاه ۲- ۵۰ دقیقه ۳- خودکار، کاغذ، میز، صندلی، دار قالی بافی، آچار، متر، میخ، چکش، کفش و کلاه ایمنی	کنترل و نصب اجزای دار قالی بافی عمودی	۳
	کنترل و نصب اجزای دار قالی بافی عمودی				
	نصب اشتباه اجزای دار قالی بافی عمودی				
۳					۴
۲					
۱					
۳					۵
۲					
۱					
۳					۶
۲					
۱					
۳					شایستگی های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش
۲			مسئولیت پذیری بهداشت کار و ایمنی		
۱					
☐ بلی		ارزشیابی کار (شایستگی انجام کار)			
☐ خیر					
معیار شایستگی انجام کار: کسب حداقل نمره ۲ از مراحل ۲ و ۳ کسب حداقل نمره ۲ از بخش شایستگی های غیرفنی، ایمنی، بهداشت، توجهات زیست محیطی و نگرش کسب حداقل میانگین ۲ از مراحل کار					